



ב"ה

פרשת משפטים

אלה המשפטים אשר תשים לפניהם – סנהדרין

רש"י שמות כא, א.

## האם הגזרות של חכמים כוחם גדול מהתורה

כותב הרמב"ם: "בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה... ועליהן הבטיחה תורה שנאמר [1] על פי התורה אשר ירוך זו מצוה עשה [2] ... כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל... אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והן תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה, והן הגזרות והתקנות והמנהגות – כל אחד ואחד מאלו שלשה הדברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחת מהן עובר בלא תעשה. הרי הוא אומר על פי התורה אשר ירוך – אלו הגזרות והתקנות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם. ועל המשפט אשר יאמרו – אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן. מכל הדבר אשר יגידו לך – זו הקבלה שקבלו איש מפי איש".

וידועה השגת הרמב"ן בספר המצוות שרש ראשון – "וראוי לפי הדעת הזאת להחמיר מאד בדברי סופרים שכולן תורה הם אין ביניהם שום הפרש, ואין בתורה דבר חמור יותר מן השבות של דבריהם אלא במחוייבי כריתות או מיתות, לא בחייבי לאוין, שכל דבריהם חייבי לאוין ועשה הם", מה שאין כן בדברים שחיובם מן התורה – ישנם כמה וכמה ענינים שאין בהם אלא מצות עשה או מצות לא תעשה בלבד, ועד שישנם ענינים שלא נימנו במנין המצוות,

"ורבותינו בכל התלמוד אומרים היפך מזה, שהרי הם דנין כל דברי סופרים להקל בהן באיסורין, כמו שאמר ספיקא דאוריתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא", ועוד כמה וכמה דוגמאות כיוצא בזה, "ואם היה העובר על דבריהם או שאינו מקיים מצוות שלהם עובר על עשה ועל לא תעשה, היה חומר גדול בהם ולא היו ראויין

לקולות הללו?"

...והנראה לומר בזה: בדברי סופרים, אף שחייבים עליהם בעשה ובלא תעשה, שנאמר "על פי התורה אשר יורוך", ונאמר "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" – הרי חיוב זה אינו אלא על ה"גברא", היינו, שישנו חיוב על האדם לעשות כהוראתן של החכמים, ולא שהדבר עצמו נעשה חפצא של מצוה או חפצא של איסור[3].

וזהו החילוק שבין איסור דאורייתא לאיסור מדברי סופרים:

איסור דאורייתא פירושו – שהדבר בעצמותו הוא דבר האסור, כמו: איסור בשר בקֶלֶב, קֶלֶב, דם, שרצים וכיוצא בזה, שמציאותו של הדבר נעשה חפצא של איסור.

אבל באיסור מדברי סופרים – לא נעשה שינוי בחפצא, ולדוגמא: האיסור דבשר עוף בקֶלֶב – לא נעשה שינוי במציאות הדבר שיהיה חפצא של איסור, אלא ישנו חיוב על האדם לעשות כהוראתן של חכמים, ולכן, אינו יכול לאכול זאת, מכיון שחכמים אסרו עליו.

ונמצא, שבאיסורים מדאורייתא יש לכל דבר ודבר גדר ושם מיוחד בפני עצמו, איסור בשר בקֶלֶב, דם, קֶלֶב וכיוצא בזה, מה שאין כן באיסורים מדברי סופרים – אין חילוק בין פרטי האיסורים, אלא כולם באותו סוג וגדר – "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך".

ונפקא מינה להלכה – העובר על שלושה איסורים שונים, אם נעשה "מוחזק" לעבור על דברים האסורים אם לאו:

באיסורים מדאורייתא – מכיון שלכל איסור יש גדר ושם בפני עצמו, לא נעשה מוחזק על ידי זה שעבר על שלושה איסורים, שהרי לא עבר על איסור אחד שלושה פעמים. אבל באיסורים מדברי סופרים – מכיון שבכולם ישנו איסור אחד כללי, "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך", הרי העובר על שלושה איסורים שונים מדברי סופרים, נעשה מוחזק לעבור על האיסור ד"לא תסור".

ויש להאריך בכל זה, ו"תן לחכם ויִתְּכֶם עוד".

[1] שופטים יז, יא.

[2] ספרי שופטים שם.

[3] ראה שו"ת צפע"ח (ירושלים תשכ"ה) סל"ג – ובהנסמן במפענצ"פ קונטרס "מאה סברות" בתחלתו.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד  
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו  
שלמה נחמ"ה , צבייה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,  
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה